

Wiarus Polski

Wychodzi codziennie z wyjątkiem dni poświęconych. Przedpłata kwartalna na pocztie i u listowych wynosi 1 markę i 80 fen., a z odnoszeniem do domu 2 marki i 22 fen. — „Wiarus Polski” zapisany jest w cenniku pocztowym pod znak. polnisch nr. 513.

W imię Boże za Wiarę i Ojczyznę!

Redakcja i drukarnia w Bochum, ul. Klosterstr. nr. 8. — Telef. 538.

Za inseraty płaci się za miejsce rządka drobnego druku 15 fen., ogłoszenia zamieszczone przed inseratami 50 fen. Kto często ogłasza otrzymuje rabat. — Listy do „Wiarusa Polskiego” należy frankować i podać w nich dokładny adres piszącego. Redakcja nie zwraca.

AGENTURY: Recklinghausen Hernerstr. 64. Dortmund, Schlosserstr. 31. Gelsenkirchen, Karlstr. 7. Hamborn, E.-Sachstr. 41. Oberhausen, Hühner ulica.

Rodzice polscy! Uczcie dzieci Wa-
rę mówić, czytać i pisać po polsku!

Na listopad i grudzień

można zapisać „Wiarusa Polskiego” na pocztie i u roznosicieli.

Na pocztie płaci się z odnoszeniem 1 mk. 48 fen.

U roznosicieli płaci się 70 fenygów miesięcznie już z odnoszeniem.

W razie śmierci stałego (przez 3 miesiące) abonenta wskutek nieszczęśliwego wypadku otrzymają spadkobiercy jego 300 marek, jeżeli śmierć nastąpiła na wierzchu, a 150 marek, jeżeli nastąpiła pod ziemią. Bliższe warunki otrzymają każdy na żądanie od Wydawnictwa w Bochum.

M. DĄBROWCZYK.

Pieśń tulacza.

Pielgrzymem pójdę, pójdę tulaczem
Do mojej ziemi rodzinnej wrócę,
Z serdecznym bólem i z płaczem
Tej matce kij ten żebraczy rzucę.

Będę się skarżył tęskna dziecina,
Tym starym, cichym mej ziemi borom,
Usłyszysz skargę czarna dębina
Echo zaniesie białym klasztorom.

Zagrają w wieżach ze spiżu dzwony
Będą tulacza pieśnią witaly,
Popłyną dźwięki w szare zagony
Łany z dzwonami będą śpiewały.

U nóg mych pelzać będą strumienie
Srebrem utkane wody wiosenne,
A w nich skapane niebios wejrzenie
Błękitem łoże przetka kamienne.

Do mojej ziemi wrócę tulaczem
Z skargą na ustach wrócę na groby
I z bólem serca pójdę i z płaczem
Do ciebie ziemo! do twej żałoby!

Otwierajmy domy dla uchodźców.

Pod nagłówkiem powyższym zamieszcza „Kur. Pozn.” korespondencję następującej treści:

Raz jeszcze odzywamy się do polskiego serca ogółu.

Tym razem w przekonaniu, że ofiara, o jaką chodzi, nie będzie wielką a korzyść niemała — obustronnie.

Wiadomo, że klęska głodowa w rosyjskiej Polsce, wypędza tysiączne zastępy ludu miejskiego na obczyznę. Ze biur werbunkowe w Łodzi i w Warszawie pracują gorliwie i że ze samej Łodzi wyjechało do Niemiec około 22 tysiące robotników.

Czyliż nie powinniśmy choć w części skierować tych drużyn uchodźców w Poznańskie? Rozmieszczyć tulaczów w środowisku, gdzie znaleźliby nie tylko ciepłą izbę i ciepłą strawę, ale ciepłe słowo! Przecież ramiona tych biedaków, idących w dal, nieznanego Zachodu, wyciąga się w tej chwili tęsknie do swoich!

Kwestya ta nasunęła się kilku obywatelom z tej i tamtej strony słupów granicznych i okazało się, że wobec

grozy położenia żywnościowego władze łódzkie zezwalają na emigrację w Poznańskie.

A zatem do dzieła! Niechaj otwierają się domy wielkopolskie dla tych przed widmem głodu i moru uchodzących rodaków.

Chodzi tu nie tyle bodaj o przytulisko, o przezimowanie nędzarzy, którzy po usunięciu tyłu a tyłu współmieszkańców łatwiej przetrwają te czasy pod skrzydłami miejscowej dobroczynności — i nie o zatrudnienie robotników fabrycznych, dla których u nas nie byłoby zarobków, ile raczej o przygarncie rodzin rzemieślniczych, zwłaszcza kobiet, które mogłyby w domach wiejskich i miejskich rozliczne dawać usługi za pewnem, niewielkiem wynagrodzeniem.

Tym sposobem mógłby także niejeden ziemianin uzupełnić swój personel folwarczny, postarać się o cieślę lub kował w miejsce wziętego do wojska. Co się tyczy dziatwy, władze łódzkie pozwoliły również na emigrację, z tem zastrzeżeniem wszakże, że rodzice nie będą uchylać się z pod tutejszych przepisów szkolnych.

Aby akcyę taką ratunkową uruchomić prawidłowo, należałoby, jak sądzę, powołać do życia dwa komitety, jeden w Poznaniu, drugi w Łodzi. Do biura poznańskiego zgłaszałiby się obywatele otwierający swe domy dla uchodźców. Stąd wysyłanoby listy ofert i zapotrzebowań do Łodzi, dalej czuwano nad przejazdem poszczególnych grup emigracyjnych, tu przyjmowanoby je na dworcach kolei i wreszcie rozესłanoby do odnośnych domów. Tymczasem komitet wyszukiwałby nieposzlakowane osoby, pochorne do wyjazdu, wyprawałby je ryczałtem w Poznańskie, stosownie do odebranych ofert. Zrazu akcyę ta ograniczałaby się na Łodzi, lecz rzeczą komitetu byłoby postarać się również u władz warszawskich o pozwolenie na wywóz ludzi zagrożonych głodem.

Poznańskie, które stało na wysokości obowiązku obywatelskiego, wyłaniającego się z odmetu tych wielkich czasów, zrozumie niezawodnie całą doniosłość tej sprawy i otworzy swe domy gościnne dla bezdomnych rodaków. I nie zabraknie u nas ani w Łodzi osób chętnych w pracach takich doświadczo nych, które ujmą tę sprawę w dłonie i pokierują nią sprawnie.

Nie oglądając się na innych, dwa domy wiejskie sprowadziły już do siebie po kilka kobiet łódzkich, z czego okazuje się, że bez nawoływania i rozta czania obrazów nędzy tamtejszej myśli ta wchodzi w życie i domaga się zrealizowania na większą skalę.

Niechaj nikt nie mówi, że Poznańskie uczyniło dosyć dla rodaków pod ochem wojny cierpiących! Jeśli uprzętomni my sobie z jednej strony ogromne wysiłki Warszawy, która lubo sama ogłodzona i znękana nie ustaje w szlachetnych zabiegach ratunkowych, a z drugiej strony bezmiar niedostatku i wszelkiej niedoli rozlewającej się po krwawym i łzami nasiakłych ziemiach polskich, to powiedzieć trzeba: nie dosyć nie dosyć!

Pamiętajmy, że imię potrzebujących ratunku jest: miliony.

W imię ich uprasza C. Szanowny Panie Redaktorze, o umieszczenie tych

słów w swem piśmie i łączę wyrazy prawdziwego poważania

Maciej Wierzbński.

Kińczyn, dnia 16 października.

P. S. Kto pragnie bez zwłoki przyjąć do siebie kogo z uchodźców łódzkich, zechce zgłosić się do p. Anny Lubieńskiej w Kińczynie (p. Kaźmierz), która pośredniczyć w tem będzie aż do uformowania komitetu.

W sprawie porozumienia polsko-niemieckiego

zabiera głos na łamach „Polnische Blätter”, wychodzących w Berlinie pod redakcyą p. Wilhelma Feldmana, znany ekonomista niemiecki profesor G. Schmoller, członek pruskiej Izby pa-nów.

Profesor Schmoller uważa za konieczny punkt wyjścia przy wszelkiej ocenie obecnych stosunków polsko-niemieckich fakt, że wojska niemieckie uwolniły większą część zaboru rosyjskiego z pod panowania Rosyan. Polacy powinni mieć to stale w pamięci, lecz mimo takiej wdzięczności dla Niemców nie potrzebują według prof. Schmollera rezygnować zupełnie i wszędzie z wszelkich swobodnych odruchów żywotności narodowej. Niemniej dwa warunki są nieodzowne dla ustalenia trwałego porozumienia między Polakami a Niemcami.

Po pierwsze Polacy muszą pod każdym względem dowieść Niemcom, że politycznie i kulturalnie będą zawsze zwróceni przeciw wschodowi i że są szczerymi nieprzyjaciółmi zaborczej Moskwy. Ten warunek dla stworzenia takiego porozumienia jest według prof. Schmollera najważniejszy.

Drugi warunek ma rzeczowo mniejsze znaczenie, lecz dla Polaków będzie prawdopodobnie trudniejszym do spełnienia. Niemcy muszą mieć rękojmię, że ustana trudność ze strony Polaków osiadłych na granicy państwa. Wschodnia linia graniczna Niemiec stanowi i tak minimum terytorium, które Niemcy muszą zachować dla siebie ze względu na polityczną geografję, aby mógł utrzymać się w kierunku na wschód. „Jeśli wewnątrz tej linii — pisze prof. Schmoller — znajduje się w rzeszy niemieckiej znaczna liczba mieszkańców polskich, to można tylko wtedy liczyć na trwałe porozumienie między Polakami a Niemcami, o ile ci Polacy w Niemczech będą nie tylko lojalnymi, lecz gorącymi i szczerymi patriotami i obywatelami pruskimi. Lojalność może być chłodna, bez serca i bez uczucia i zachowując zewnętrzne pozory utrzymywac i podkreślać swoją odrębność. Polacy w Niemczech tylko w prywatnem życiu mogą pozostać Polakami, muszą zrzec się wszelkiego odosobnienia w politycznych i ekonomicznych organizacjach i przeciw stawianiu się Niemcom; inaczej ogół niemiecki nie będzie miał żadnych sympatyj dla takiego porozumienia z Polakami i każdy rząd niemiecki będzie się musiał bronić przeciw podobnym zakusom ze strony polskiej. W obrębie państwa niemieckiego bowiem wszelkie publiczne życie może być tylko niemieckie i dla ubiegłych nacjonalistycznych państwowych idei miejscem nie jest.”

Profesor Schmoller wyraża przy

końcu przypuszczenie, że ci Polacy, dla których spełnienie tego drugiego warunku przedstawiać będzie zbytne trudności, będą mogli znaleźć polskie terytorium poza obrębem państwa niemieckiego, gdzie taka rezygnacya z ich ideałów narodowych będzie niepotrzebna, a może wszyscy Polacy w państwie niemieckiem w olbrzymich zapasach obecnych przekonali się dostatecznie o potędze Niemiec i dobrowolnie z łatwością rzekną się ideałów, do których przywiązali się dawniej. Takie ja sne postawienie kwestyi jest podług profesora Schmollera koniecznym warunkiem dla stworzenia trwałego porozumienia; jakiegokolwiek niedopowiedzenia lub zastrzeżenia byłoby bowiem pocztakiem nowych walk w przyszłości.

Tyle profesor Schmoller.

Na powyższe wywody odpowiada my tylko: Uczucia trudno mierzyć i ważyć. Ludzi a więc i Polaków w państwie niemieckiem sądzić należy wobec czynów ich na polu walki i w domu podczas wielkiej wojny.

Z wycieczki w Płockie.

(Dokończenie).

Okolo 3-ciej po południu dojeżdżaliśmy do Przasnysza. Niejednokrotnie opisywano już walki pod tym miasteczkiem. Miesiącami stały z jednej strony miasta pozycye niemieckie, z drugiej rosyjskie, celem było zdobycie Przasnysza. Rosyianie ustąpili, zostawiając poza sobą powiat przasnyski i stolicę jego miasto Przasnysz literalnie do połowy w ruinie. Kościół parafialny stoi nieknięty, wokoło niego zgłiszczą, jakby Opatrzność znowu chciała ludowi pozostawić schronienie, proboszczem jest tu ks. kanonik Piekut. W Przasnyszu od bardzo niedawna ustanowiono także władzę cywilną w osobie barona v. Gregory. W powiecie na 303 miejscowości 131 jest zniszczonych zupełnie, 36 częściowo. Między innemi uległy zniszczeniu także majątki chojnowskie, pięknie zagospodarowana własność byłego prezesa Centralnego Towarzystwa Rolniczego na Królestwo Polskie, śp. Stanisława Chełchowskiego. Przasnyszowi i zniszczonym wsiom przekazał nasz komitet tymczasem 15 tysięcy marek.

Celem dalszej podróży miały być jeszcze Maków, Ostrołęka, Łomża, Wł. Przasnyszu, do którego z Płocka jechać trzeba było kołmi trzy dni, robiąc przeszło 40 kilometrów dziennie, trzeba było ukończyć podróż informacyjną po prostu dla braku sposobności przedostania się dalej, koni brak w miasteczku zupełny, a na wsiach nie wszyscy jeszcze powrócili do swych siedzib i odezwać się nie ma do kogo. To też wobec tego trzeba było przez Ciechanów wracać ku Mławie, a stamtąd przez Prusy Wschodnie do domu.

Przy tej sposobności choć jeszcze krótko wzmianka o najnowszej akcyi w Kutnowskim. Już przy ostatniej bytności tamże przed kilku tygodniami wiceprezesa komitetu p. Mycielskiego, powzięto także myśl sprowadzania do majątków ziemskich całych rodzin z Łodzi, aby ulżyć nędzy, jaka panuje w tem mieście. Komitet poznański na ten cel przeznaczył po 5 mr. miesięcznie na osobę, resztę — liczono — że każda rodzina zapracuje przy danej tej

do tego sposobności. Odtąd akcja ta jest obecnie już w biegu. Jaki zapal panuje, dość powiedzieć, że jeden tylko majątek W. R. ma u siebie 30 osób z Łodzi. Wszyscy mieszczą się na razie we dworze, a nie urządzi się dla nich pomieszczenia na wsi. Do innych dworów pobrano po 2 i więcej rodzin. W Kutnowskim urządzono też po różnych wsiach „przytulki” dla dzieci — osobno dla chłopców, osobno dla dziewcząt. Właściciele dóbr ofiarują na to dwory swe po folwarkach, są opiekunki, które nad dziećmi czuwają i je uczą. I na te przytulki komitet poznański ofiarował swą pomoc. Podobną akcję rozpoczynają obecnie panie „Ziemianki” powiatu gostyńskiego, nieszańskiego i włocławskiego. W ten sposób — jest nadzieja — uchroni się przed głodem i chorobami mnóstwo rodzin, a mianowicie dzieci z Łodzi, Zgierza i innych śródmiejskich. Ale nie dość na tem. Kutnowskie urządza jeszcze „przytułek” dla dziewczyn upadłych z Łodzi w majątkach pp. K. i O. Słowem Kutnowskie wysunęło się na czoło pomocy ofiarności dla nędzy zniszczonych miast, a raczej ludności tychże. Komitet poznański nigdy w życiu nie podołałby olbrzymiej pracy, gdyby nie pomoc miejscowa, jakiej w Królestwie udzielał mu w rozmaity sposób pp. ziemianie i panie ziemianki, a także i duchowieństwo i w ogóle wszystkie klasy społeczeństwa tamtejszego, mianowicie tych powiatów, gdzie pożoga wojenna nie przybrała znaczących rozmiarów. Rozebrano w Królestwie nawet pewną ilość losów loteryi, wpływającą przeto do Komitetu poznańskiego składek pieniężne. Jak to już donosiliśmy i jak świeżo z 800 marek kwitowano w „Dz. Pozn.”, nadesłanych z Kaliskiego.

Praca komitetu poznańskiego z powodu trwania wojny rozszerza się i nie skończy się tak szybko. Ale ani na chwilę nie oddajemy się zwątpieniu. Fundusze nasze nie maleją, lecz są widoki, że zwiększać się będą z dnia na dzień, bo ofiarność we wszystkich warstwach ludności na te cele ogromna. Wystarczy wskazać na rozebrane losy loteryi fantowej. Gdy w ostatnią niedzielę władze kościelne zezwoliły na sprzedawanie reszty biletów przed kościołami rezygnował z biletu, kładł do rąk sprzedających bilety pań datki 30-ciofennygowe i trojakowe, jak kto mógł, zatem dorzucał grosze, by ratować nędzę w Królestwie.

Pojawił się też plan dobrowolnego opodatkowania się na rzecz komitetu niesienia pomocy. Z przebiegu dyskusji w gazetach widzimy, że przyjdzie prawdopodobnie do skutku. Proponują opodatkowania większej własności ziemskiej po 1 marce od hektara, co w Księstwie i w Prusach przyniosłoby około 700 000 marek.

Co do mniejszej własności, to przy dobrej woli panów gospodarzy, bo podatek to dobrowolny, niezawodnie mogłaby się zebrać około pół miliona sumy. Na gospodarza 60-morgowego wypadłoby 3,75 mr. kwartalnie, przypuszczając należy, że każdy z nich zapłaci to chętnie.

Poza tem odebrał „Dz. B.”, drugi list od pewnego Królewskiego internownego tutaj w Niemczech od początku wojny, który prosi o datki. Jest on kłóś ofiarny, stosunkowo więcej może, niż ludzie zamożni. Wystarczy zatem, gdy on wezwany przez ks. proboszczów, grosz swój odda jako ofiarę na tacę w kościele.

Jakie skutki wywarł projekt dobrowolnego opodatkowania się, tego dowodem następujący list, zamieszczony w „Dzienniku Berlińskim”:

Lichtenberg, d. 11 paźd. 1915.
Wyczytawszy w ostatnich numerach „Dziennika Berlińskiego” podaną myśl o dobrowolnym opodatkowaniu się, chcemy się chętnie przyczynić do tej szlachetnej sprawy. Obowiązujemy się płacić kwartalnie: (Następują podpisy i kwoty po 25 marek, 20, 10 i 5 mr.)

Przysyłamy podatek za miesiąc październik, listopad i grudzień i prosimy szanowną redakcję pieniądze te do odpowiedniego Komitetu przesać.

Poza tem odebrał drugi list od pewnego Królewskiego internownego tutaj w Niemczech od początku wojny, który prosi o datki. Jest on kłóś ofiarny, stosunkowo więcej może, niż ludzie zamożni. Wystarczy zatem, gdy on wezwany przez ks. proboszczów, grosz swój odda jako ofiarę na tacę w kościele.

do Komitetu Niesienia Pomocy w Poznaniu. W liście tym oświadcza, że znalazł niedawno posadę z płacą miesięczną 100 marek. Od tego dochodu zobowiązuje się płacić 10 procent, czyli 10 marek miesięcznie na głodnych swych braci.

Są to wzruszające dowody, świadczące o olbrzymiej ofiarności dla sprawy. Oby wkrótce nie było ani jednego Polaka, któryby takiej deklaracji nie złożył. Mamy to wewnętrzne przekonanie, że napływać one będą obficie; dziś tedy dodajemy tylko do powyższej listy zapytanie, kto następny.

Ani na chwilę zatem wątpić nie potrzeba, aby mianowicie przy powyższym stałym opodatkowaniu się społeczeństwa Komitet niesienia pomocy był zniewolonym ograniczać się we wydatkach na rzecz nędzy, oddajemy się uprzejmiej tej nadziei i pracować będziemy dalej w imię Boże!

Kazimierz Brownstord,
sekretarz Komitetu niesienia pomocy.

Z stron ojczytych.

Z Prus Zachodnich, Warmii i Mazowsza.

Pelplin. Na polu walki poległ: Franciszek Klein z Bielawki i nauczyciel Leon Chojnacki, który urzędował krótki czas przy tutejszej szkole elementarnej.

Gniew. Woźnica Chyła, jadąc z piwem na szosie, umarł nagle na paraliż serca.

Gdańsk. W niedzielę umarł tu w 69 roku życia pułkownik Gustaw Schreiber. Zmarły był kierownikiem „Ostmarkenvereinu” na Prusach zachodnich i znany był jako gorliwy agitator towarzystwa tego przez wygłaszanie wykładów w różnych miasteczkach prowincji naszej.

Susz. Zatrudnionego przy budowie kolej robotnika Jana Rade przejechała lorka. Śmierć nastąpiła natychmiast.

Z Księstwa Poznańskiego.

Odolanów. Gazety niemieckie donoszą, że sąd ławniczy w Odolanowie skazał na pół roku więzienia gospodarza Talagę, który rzekomo wyrażał się nieprzyjaźnie o żołnierzach niemieckich, opowiadając, że gwałcili i wieszali na drzewach kobiety i dziewczęta w Prusach Wschodnich. Talaga nie mógł tego udowodnić przed sądem. Wniosek o ukaranie stawiło ministerstwo wojny.

Poznań. Kowal Edward Freyer, który był zatrudniony w warsztatach kolejowych w Poznaniu, w sierpniu zeszłego roku i w marcu bieżącego roku w rozmowie z kolegami wyrażał się obraźliwie o armii niemieckiej. Ponieważ podczas przerwy śniadaniowej przy słuchiwało się temu dużo robotników, sprawa stała się głośna. Na wniosek ministerstwa wojny Freyer skazany został za obrazę armii niemieckiej przez sąd ziemski w Poznaniu na pół roku więzienia. Wniosek o rewizję wyroku sąd Rzeszy w Lipsku odrzucił.

Ostrów. Wybory dopełniające do reprezentacji miejskiej w Środzie odbędą się 18 listopada od wpół do dziewiątej do wpół do pierwszej w lokalu p. Müllera. — Po skończonym sześciolatnim urzędowaniu występują z reprezentacji miejskiej pp. dr. Liebek i dr. Łuczkowski. Jak zwykle, tak i tym razem odbędzie się zapewne zebranie przedwyborcze celem postawienia kandydatów. Jeden z nich, p. dr. Łuczkowski, już od roku zatrudniony jest jako lekarz w wojskowym lazarecie w Rawiczu, dokąd się z swą rodziną tymczasowo przeniósł i zapewne do końca wojny pozostanie.

W niedzielę odbyło się uroczyste poświęcenie kaplicy cmentarnej. Na ciele miejscowych i kilku zamieszkanych duchownych wysłał procesja z kościoła na cmentarz z licznym udziałem. Na cmentarzu w wymownych słowach przedstawił ks. dziekan Okoniewski z Brnina cel tej kaplicy, poczem ją poświęcił. Odtąd jest kaplicą oddaną do użytku parafian.

Ze Śląska, czyli Staropolski.

Brzezinka. Jeden z jeńców rosyjskich zatrudnionych w kopalni Karlsegen, zbiegł w przebraniu robotniczym.

Chropaczów. Spadające węgle w

kopalni „Śląsk” okaleczyły tak niebezpiecznie górnik Witeczka, że mało jest nadziei utrzymania go przy życiu.

Zaborze. Gmina tutejsza zakupiła większą ilość masła, które sprzedaje tylko mieszkańcom Zaborza i to w dniu powszednie do południa od 8 do 12 i po południu od 2 do 4 w strażnicy. Funt masła kosztuje 2,80 mr. Ponad 5 funtów gmina nie sprzedaje jednej osobie. Odbiorcy powinni przynieść z sobą kartę podatkową jako legitymację.

Głiwice. Robotnik Jan Śledziona ze Siedlec zatrudniony był zładowywaniem z wagonów dużych bloków stalowych, ważących około 160 kilogramów. Śledziona był wraz z innym robotnikiem w wagonie, gdzie za pomocą kleśczy wysuwali bloki podczas gdy 2 innych robotników czekało dla odbioru przed wagonem. Nagle odsunęły się Śledziona obcego, wskutek czego utracił równowagę i na znak wypadł z wagonu a za nim potoczył się blok stali, który przygnoił biednemu głowę, zadając mu śmierć na miejscu.

Fordon. Rybak Lorenz wyruszając wraz z dzierżawcą sadu Wojahnem na polowanie, przeprawili się łódką na drugi brzeg Wisły. Skoro przybili do brzegu i oddalili się o kilkanaście kroków, spostrzegli w ciemności, że dwóch żołnierzy zajęło ich łódkę i odbiło od brzegu. W przekonaniu, iż to żołnierze niemieccy, wołali, gdy nie otrzymali odpowiedzi wystrzelili na postrach. Tymczasem dwaj żołnierze wioślowali z całych sił i oddalali się coraz więcej. Lorenc i Wojahn zajęli drugą łódkę i ścigali uciekających, którymi byli dwaj jeńcy rosyjscy, zbiegli przed czterema dniami z obozu dla jeńców w Pile. Nie znając okolic wysiedli z łódki na ławie piaszczystej w mniemaniu, iż znajdą się na stałym lądzie. Z tej pułapki nie zdołali uciec i ujęci zostali przez uzbrojonych U. i W., którzy odstawili ich w ręce władzy.

Katowice. Właściciel się do domu przy ulicy Schillera nr. 21 i skradł tam wiele sztućców i łyżek srebrnych, przedstawiających wartości kilka set marek. Złodzieje znikli bez śladu.

Michałkowice. Stwierdzono tu dwa wypadki samobójstwa i jeden dżetowy.

Mysłowice. Dyrekcja kolei zamierza przy ulicy Zębnej wybudować kilka domów mieszkalnych. Na budowliskach jest jednak znaczna ilość kamieni i śmieci, które należy usunąć. Na usunięcie kamieni z budowlisk wypisała kolej konkurs. Różni przedsiębiorcy zgłosili swe usługi, żądając za to uprzątnięcie rozmaite sumy. Jeden z nich żądał 14 000 marek, inny żądał za tę samą robotę tylko 6500 marek. Po między najdroższym a najtańszym przedsięwzięciem istnieje zatem różnica 7500 marek. Oczywiście że najtańszemu od dano pracę.

Rozmaitości.

Żołnierzom wysyłajcie pocztą gazetę naszą, przeczytaną w domu! To nic nie kosztuje! Nie zapominajcie o tem!

Jak się śrubuje ceny. W Darmstadtzie stwierdzono urzędowo, w jaki to sposób śrubuje się ceny. W tym wypadku chodziło o serwetkę, sprowadzoną ze Szwecji. Pierwszy kupiec płacił za funt 1,20 mr. Trzech dalszych kupców otrzymało kolejno 1,30, 1,40 i 1,60, za funt. Ostatni sprzedał serwetkę do mowy towarowemu, który sprzedawał ją po 2,35 mr. za funt. Od pierwszego zatem kupca do konsumenta cena się nieomal podwoiła.

Pomoc dla uchodźców. Dnia 14 października moskiewski burmistrz wręczył prezesowi komitetu polskiego, adwokatowi Lednickiemu, 350 000 rb. jako jednorazową pomoc dla uchodźców, wyasygnowaną przez ministerstwo spraw wewnętrznych.

W wojsku.

Kapral (do jednorocznika Kohna, który podczas marszu obchodzi ostróżnie kahuze): Nie wstyd to panu, panie Kohn?... Przecież pańscy przodkowie przeszli przez całe czerwone morze!

Wygoda.

Rekrut: Panie feldwebel, mnie się już życie przy wojsku sprzykrzyło...

Feldwebel: Co ci jest?

Rekrut: Nic, ale ja chciałbym już umrzeć i leżeć w grobie.

Feldwebel: Widzisz go, on by chciał leżeć sobie wygodnie przez cały dzień w trumnie i nie robić służby!

Podatek od zysków wojennych. Jak się dowiaduje „Frankf. Ztg.” w urzędzie skarbowości Rzeszy dokonują obecnie prac wstępnych i obliczeń dla opracowania podatku od zysków wojennych. Jako podstawa tego nowego podatku posłuży prawdopodobnie deklaracja majątkowa z dnia zdania dnia 1 stycznia 1914 roku w celach podatku wojenskowego oraz średnica ostatnich podatków dochodowych. Wychodząc z tego założenia ma się stwierdzić, o ile dochody podczas wojny wzrosły ponad dochody w czasach normalnych i o ile zostały nagromadzone bogactwa w a normalny sposób. Według informacji komisji podatkowych istnieje zamiar opodatkować nie tylko zyski osiągnięte wskutek wojny, lecz także nowo powstałe majątki. Podatki nie będą wprowadzone wynosiły jak w Anglii 50 procent, ale mimo to trzeba się przygotować, że będą znacznie wysokie.

Szrapnel.

Grzmot... W koło góry powtórzył (echem...)

I wraz w powietrzu gwar niesamowity Łoskot szumiący — zły i jadowity — Syk paszczy — wściekłym zięjąc od (dechem!...)

Zbliża się... Zda się w tym krótkim (momencie)

piekiel się w koło rozwarły otchłanie!... Słychać klów wściekłych żelazne zgrzy (tanie —)

jako się zniża... jak kraży zawzięcie. Szukając żeru... Napróżno kryć głowę! Powietrze w trwodze pobladło — i stoi martwe — jak letnie burze piorunowe... W tem — huk!... radosne czartów chłopotanie!

Pękł... w koło jęki, kłątwy — i wo (tanie!...)

Józef Maczka.

Na wsi.

Pewien pan ustanowił był w dobrach swoich nowego zarządcę. Wkrótce potem, zwiędając je, pytał się wieśniaków, jak się z nimi ten rządca obcho-

dzi?

— Zwyczajnie — rzecze jeden z nich — nowe buty zawsze cisną.

— A więc dawniejsze nie cisnęły? — zapytał znowu pan.

— Cisnęły także — odpowiedział chłopek — ale jakiegoś je wysmarowali, zaraz nam lepiej było.

Czarne na białem.

Kominiarz przypadkiem potracił na ulicy młynarczyka, który go za to niezmieśnie łajał, lecz kominiarz ciągle się zapierał, że go nie popchnął. Wtem odezwał się do niego żydek na boku stojący:

— Ny! daj wason pokój i nie zapieraj się, wszak pan młynarz ma czarne na białem.

Dowcipna Cesia.

Cesia zająca jabłko i krzywi się o kropnie.

Matka: Rzuć to jabłko, kiedy takie kwaśne.

Cesia: Jabłko jest bardzo dobre, proszę mamusi, ale ja się umyślnie krzywie, żeby mi go braciszek nie zabrał.

Krótko węzłowato.

Chory: Panie doktorze, przy jedzeniu mam zawsze ogromny ból żołądka.

Lekarz: Hm... no, to najlepiej pan nie jedz.

Kto winien? Wiadomo, że z powodu obowiązujących przepisów wojennych piekarze muszą być nader przezornymi i ostrożnymi, jeśli chcą uniknąć kar dotkliwych. Zdarza się jednak, że publiczność kupująca zmusza piekarzy do czynów sprzecznych z przepisami. Różni piekarze zasądzeni już zostali dla tego, że sprzedawali pieczywo bez znaczków. A dzieje się to w ten sposób, że kupujący rzekomo „zapomnieli” zabrać znaczki a do domu mają dosyć daleko. Piekarsze po części uwieryli takim zapewnieniom i towar sprzedają. Gdy zaś go nie sprzedają, narażają się na przykrości ze strony kupujących, którzy mu nawet wyrażają odmówieniem klienteli. A zatem kto winien, że sądy tak często zajmują się sprawami na ten rozporządzeń rady związkowej?

Wojna.

U wybrzeży bułgarskich zatopiono dwa okręty rosyjskie. Dowodzi to, że Rosyanie również wystąpili już czynnie przeciw stworzonemu przez siebie i wyhodowanemu państwu. Czy chodziło także o wysadzenie w Bułgarii wojska rosyjskiego czy też tylko ostrzeliwano porty bułgarskie, nie wiadomo.

Anglicy i Francuzi ciągle ślą wojska na Bałkan. Widocznie idą za radą własnego ministra spraw zagranicznych, który przemawiał za tem, aby na Bałkanach działać a układów z Grecją i Rumunią zaniechać na razie zupełnie.

NIEMIECKIE SPRAWOZDANIE URZĘDOWE.

WTB. Wielka kwatera główna, 28 października.

Na zachodzie.

Niema ważnych wypadków.

Na wschodzie.

(Wojska marszałka Hindenburga.)

Na północny wschód od Garbunówki utrzymano nowe zdobycze przeciw natarciom Rosyan. Cmentarz w Szczalach jest znów w naszym ręku. Dwóch oficerów i 150 szeregowców wzięto do niewoli. Nasza artyleria nie pozwoliła rozwinąć się natarciu nieprzyjacielskiemu na południe od Garbunówki.

(Wojska marszałka księcia Leopolda bawarskiego.)

Pod Szczercami (nad Niemnem, na północny wschód od Nowogródka) chybiło natarcie Rosyan.

(Wojska generała Linsingena.)

Na zachód od Czartoryska zdobyto Radkę.

Na widowni bałkańskiej.

Wojska generałów Koevesa i Gallwita posuwają się dalej naprzód. Wojsko generała Gallwita wzięło od 23 bm. 2033 jeńców i zdobyło kilka karabinów maszynowych.

Wojsko (bułgarskiego) generała Bożadziewicza zdobyło Zajczar. Na północ od Kniaziowca przeprowadzono się na szeroki front przez Timok. Kniaź ziewac jest w ręku Bułgarów. Zdobyto kilka armat. Wyżynę Drenowej Głowy (25 km. na północny zachód od Pirotu) zajęto.

Naczelne dowództwo wojsk.

Z PARLAMENTU GRECKIEGO

donoszą, że na jednym z ostatnich posiedzeń byli minister Venizelos wezwał

rząd, aby się w polityce zastosował do życzeń jego stronnictwa, bo ma ono większą siłę i rząd od niego zależy. Zwolennicy rządu wyprawiali takie hałasy, że wypadło przerwać posiedzenie. Podczas przerwy odbyła się narada ministrów, po której rząd oświadczył w parlamencie, że podziela zapatrywania Venizelosa. W ten sposób zażegnano przesilenie ministeryjne.

MANIFESTACJA NA CZĘŚĆ FRANCYJ W IZBIE GRECKIEJ.

Rzymska „Tribuna” donosi, że w izbie greckiej odbyła się na cześć Francji manifestacja posłów, wywołana zjawieniem się francuskiego pułkownika Bordeau na trybunie. Oficer francuski został przez jednego z posłów uroczysto powitany, a cała izba wniosła okrzyk na cześć Francji.

FRANCJA WYRABIA DZIAŁA 44-CENTYMETROWE.

O ile można wierzyć zapewnieniom korespondenta szwajcarskiego „Zürcher Zeitung”, zaczęła Francja wyrabiać nowe działa, które przewyższają pod względem kalibru o 2 centymetry największe dotychczas działa, używane w obecnej wojnie. Nowy kaliber fabrykowanych obecnie armat wynosi 44 centymetry.

KSIĄŻE DANIŁO CZARNOGÓRSKI W SZTABIE FRANCUSKIM.

„Matin” donosi, że do francuskiego sztabu generalissimusa Joffrego przydzielony został najstarszy syn króla czarnogórskiego, książę Danił. Dotychczas odbywał on kurację kąpielniczną na Kap Martin i wypoczywał po dwunastomiesięcznych znojach wojennych.

GENERAL DAWIDOW DOWÓDCA ARMII EKSPEDYCYJNEJ NA BAŁKANACH.

Według zapewnień pisma rumuńskiego „Dreptca”, ma niebawem rozpocząć się wysyłka wojsk rosyjskich na Bałkany. Pod Odesą skoncentrowano, według zapewnień pisma tego, 250000 żołnierzy. Ładowanie materiałów wojennych i wysyłka wojska już się rozpoczęły w Odesie, Chersonie i Jałcie. Główne dowództwo spoczywa w ręku generała Dawidowa. Wylądowanie odbywać się będzie tak na wybrzeżach Dunaju, jak i nad Czarnym morzem. Wybrzeża bułgarskie strzedz mają wojska tureckie.

gimnazjum zapisało się od razu 240 uczniów.

Oliary na rzecz uchodźców. Rosyjskie pisma donoszą, że za przykładem Moskwy nieomal wszystkie miasta urządzają zbiory ubrania, bielizny na rzecz uchodźców. Zbiory takie odzież i środków spożywczych urządzono w Tambowie, Oryenburgu, Niżnim Nowogrodzie i t. d.

Przyszły konsystorz papieski. „Giornale d'Italia” donosi, że 22 listopada odbędzie się konsystorz papieski, podczas którego nastąpi nominacja nowych kardynałów. Obecnie wakuje 15 miejsc kardynalskich. Ogólna liczba kardynałów wynosi 55, a większość jest pochodzenia niewłoskiego. Papież jest zdania, że jeszcze w czasie wojny należy przystąpić do usunięcia tej anomalii i w tym celu przyspieszyć zwłanie konsystorza. Między kandydatami na kardynałów wymieniają nuncjusza wiedeńskiego Scapinelliego, sekretarza świętego Oficjum, Boggiano, arcybiskupa bolońskiego Gusminiego, Frühwirta, nuncjusza w Monachium, nowomianowanego patriarchę weneckiego, arcybiskupa Vercelliiego i szereg prałatów Kuryi.

Ceny maksymalne na masło. Z Berlina donoszą:

Obwieszczenie kanclerza w sprawie ustalenia cen podstawowej na masło i sprzedaży dalszej opiewa:

Na zasadzie §§ 1—4 rozporządzenia rady związkowej Rzeszy w sprawie uregulowania cen na masło z dnia 22 października 1915 ustanawiam co następuje:

I. Cenę za masło, której producent przy sprzedaży w handlu hurtowym

loco Berlin łącznie z zapakowaniem żądać może (cena podstawowa) ustala się za towar I na najwyżej 240 mr. za towar II na najwyżej 230 mr. za towar III na najwyżej 215 mr. za towar odpadkowy na najwyżej 180 mr.

II. Dokładka w sprzedaży dalszej wynosić może najwyżej w sprzedaży hurtowej 4 marki. w sprzedaży detalicznej 11 m. od 50 kg.

III. Rozporządzenie to otrzymuje moc obowiązującą z dniem 1 listopada 1915 r.

Zatem w handlu częstokowym od 1 listopada począwszy funt najlepszego masła nie będzie mógł więcej kosztować jak 2,55 mr.

Czego nie wolno wojakom. W Rychbachu w Saksonii gdy wojnaki przybyli do ratusza po wsparcie, wskazano im plakat tej treści: Żonom żołnierzy nie wolno nosić upięknień, nie wolno im jeść ciasta, nie wolno im chodzić do teatrów, kinematografów i panoramy. Za nieprzestrzeganie tego zakazu wojnaki utracą wsparcie. Widocznie w Rychbachu, są ciasta tylko dla kobiet. które się wydały za starych dziadów i niedołęgów, niezdatnych do służby wojskowej.

Uniwersytet polski w Moskwie. Według doniesienia pism z Sztokholmu organizacje polskie w Moskwie zamierzają powołać do życia wolny uniwersytet polski. Ustawy już opracowane.

Trzecia szkoła polska w Moskwie. Dziennik Piotrogadzki donosi, że w Moskwie otwarto trzecią nową 7-mio klasową szkołę polską typu szkół realnych. Na uroczystości otwarcia byli obecni prócz miejscowych polskich działaczy społecznych także i członkowie Rady Zjazdów polskich, której posiedzenia odbywają się obecnie w Moskwie.

Pospieszne gromadzenie materiałów wojennych. Według doniesień pism amerykańskich zamówił rząd angielski w Stanach Zjednoczonych nowe łodzie patrolujące ku obronie przeciw niebezpieczeństwu niemieckich nurkowców. Za pośrednictwem banku P. Morgana zamówił rząd angielski w fabrykach bostońskich 400 łodzi motorowych mających czuwać nad wybrzeżem angielskim. Nowe łodzie są cokolwiek mniejsze od zamówionych dawniej 500 łodzi u Electric Boat Company.

Australska fabryka broni pracuje od pewnego czasu w podwójnych sztytach wskutek czego produkcyja nadzwyczaj wzrasta. — Fabryki rządowe w Nowej Południowej Walii zamieniono na arsenały, wyrabiające karabiny maszynowe. Minister dla amunicji australskiej zarządził przygotowania do wyrobu ciężkich granatów.

„Boże ukarż Anglika itd.” Ciekawa rozprawa sądowa odbyła się we Wrocławiu. Właściciel sklepu obuwniczego Kahl Bestvater w Elblągu przegrał proces z firmą Z. Weiss (spółka handlowa w Wrocławiu). Przesyłając kosztu procesu rzeczowej firmie przekazem pocztowym, napisał na odcinku: „Przesyłam resztę z marca br. Boże ukarż Anglię, Rosję itd.” W dodatku „itd.” Weiss dopatrzyl się obrazy, łomacząc to sobie w ten sposób, że popełnił coś, za co Bóg powinien ich ukarać. Wytoczył przeto proces Bestvaterowi a sąd ławniczy w Wrocławiu orzekł, że „itd.” rozumieć należało tak, jak rozumieł skazujący. Bestvater skazany został na 10 marek grzywny lub 2 dni więzienia.

Nieprzyjacieli ludzkości. Pewien właściciel dóbr w powiecie Jeleniogórskim na Śląsku zakazał w swoim lesie zbierania grzybów i jagód i upoważnił człowieka, żeby każda osobę zbierającą grzyby przyprowadził do niego. Czło wiek ów nie tylko przeszkadzał w zbieraniu grzybów, ale prócz tego znie ważył czynnie pewną kobietę, która zbierała się pójść z nim do właściciela. Za to skazany został na 50 marek kary. Sam prokurator podniósł, że podobne rozporządzenia podczas wojny nie są na miejscu.

Pierwszy żeński uczeń piekarski. Podczas zebrania cechu piekarskiego w Berlinie, zawiadomili cechem. Schmidt, że wpisano 88 uczniów do cechu mie-

dzę tymi znajduje się piekarni, uczeń i to córka pewnego mistrza piekarskiego.

Ostatnie wiadomości.

PIROT ZDOBYTY.

TU. Zofia, 29 10. Po długich krwawych walkach zdobyło wojsko bułgarskie Pirot, do którego wczoraj wkroczyło zwycięsko.

Armia bułgarska uzyskała połączenie z wojskami austriacko-węgierskimi i niemieckimi.

(Spotkał się śmiały bułgarski patrol konny z patrolem austriacko-węgierskim, przeciwstawiając się pomiędzy strażami serbskimi.)

SPRAWOZDANIE BUŁGARSKIE.

WTB. Zofia, 28. 10. Bułgarska agencja telegraficzna donosi: Twierdzą Zajczar przesłała w posiadanie Bułgarów.

Dzisiaj rana przybyła przed Warnę eskadra rosyjska (oddział okrętów) i zaczęła ostrzeliwanie miasta i portu według wskazówek samolotu wodnego. Nasze baterie nadmorskie odpowiedziały na ogień, dwa rosyjskie okręty typu Tri-Swiatłitela zatonięły, ugodzone granatami lub torpedą. Inne okręty cofnęły się, ścigane przez łodzie nurkowe. Ofiarą ostrzeliwania padło kilka osób cywilnych. Nadto uszkodzono kilka budowli. Wojska wyrządzono szkody umiarną.

Od Redakcyi.

Zapytywano nas, dla czego „Wiarus Polski” nie zamieszcza szczegółowej oceny gry poszczególnych amatorów, występujących w teatrach polskich. Odpowiadamy, że nie jest to zwyczajem w prasie poważnej. Gazety o przedstawieniach amatorskich zwykły pisać tylko ogólnie wyrażając uznanie całemu gronu. Są nawet koła, które dziennikarzy do takiej wstrzeźliwości zobowiązują i tylko z tem zastrzeżeniem wpuszczają ich do widowni. Dzieje się to w słusznym rozumieniu, iż amatorzy, poświęcając czas i siły na cel szlachetny bez pretensyi do pochwały, powinni być bezpieczni przed publiczną krytyką, bo uniemożliwiłaby ona w końcu te atry amatorskie, gdyby amatorów „za ich myto kijem bito”. Nawet pochwały dla części amatorów uchodzić by mogły za uchybienie dla pominiętych, a krytyk nie może wiedzieć, czy jeden lub drugi amator, który go nie zadowolili, nie przyjął roli w ostatniej chwili w miejsce innego, zniewolonego ustąpić nagle z jakichbyś powodów, albo czy nie zmagął się z chorobą, byle nie popsuc wieczoru. W takim wypadku krytyka byłaby nie tylko niewłaściwa ale i niegodziwa.

Jakiż zresztą cel może mieć krytykowanie amatorów? Jeżeli chodzi o aktorów zawodowych, to krytyka służy publiczności za wskazówkę, czy na wystawienie pewnej sztuki i na występ pewnego artysty warto pójść do teatru, ale nazwisk amatorów nie drukuje się na afiszu teatralnym.

Dla tego też krytykę gry amatorskiej pisują zwykle chyba chorujący na literaturę fryzjerzy, kantorzyści i im podobni „znawcy”, aby komuś dopiec lub dogodzić. Tylko marne pisma otwierają łamy swoje dla podobnych wypraw. „Wiarus Polski” i nadal będzie pisywał o teatrach przed przedstawieniem, aby publiczność zadecydować o przybyciu na widowisko ale uważała, sobie za ubliżenie, gdyby przez zamieszczenie niewczesnych nagan, psuć miał prace oświatową, jaką są teatry amatorskie.

Za druk i nakład: „Wiarus Polski”, Verlagsgesellschaft m. b. H., Bochum. — Odpowiedzialny za redakcyę Jan Borkowski w Bochum.

Z różnych stron.

Kalendarz książkowy na rok 1916 otrzymają wszyscy abonenci „Wiarusa Polskiego” jako dodatek. Prosimy zachęcać krewnych i znajomych, aby go sobie zapisali. Kto stale czytuje „Wiarusa Polskiego”, wie, że to pismo rzetelne i stałych zasad, których się trzyma niezłomie. Poczta obowiązana w każdym czasie przyjmować pieniądze za „Wiarusa Polskiego” i kwit wręczyć. Przedpłata na pocztę wynosi z odnośnieniem przez listowego na jeden miesiąc 74 fen., na dwa miesiące 1 mr. 48 fen.

Miasto Bochum liczyło dnia 15 bm. 150 702 mieszkańców według ksiąg melunkowych a według spisu urzędowego 144 472. Przed rokiem było 143 176. Wśród obecnej ludności — według spisu jest 73 930 (przed rokiem 73 180) katolików, a 67 856 (przed rokiem 67 400) ewangelików. Jak widzimy, ludność naszego miasta wzrosła pomimo wojny.

Wanne. Syn rodziny Pottssast zginął i przez 10 miesięcy nie było o nim wiadomości. Teraz nadeszło doniesienie, że znajduje się w niewoli rosyjskiej w Syberii.

Holthausen. Policja wysłuchiła, że cała rodzina niejakiego M. trudniła się kradzieżą, biorąc, co wpadło w ręce.

Polskie gimnazjum w Piotrogradzie. Dnia 14 października w Piotrogradzie przy Mitulńskim Pereulku zostało otwarte polskie gimnazjum humanistyczne, urządzone przez centralny komitet obywatelski. W uroczystości otwarcia uczestniczyło około 500 osób. Wygłoszono mowy okolicznościowe. Do

Strojny kapelusz dla pań

z boku podł. pluszow.
forma, ubrana z dwoma
stróślo głowami 12.25

Strojny kapelusz

gustowna mała forma aksa-
mitna, z wieńcem stróśich
piór i kwiatami ubrany 15.50

Młodeciany kapelusz

można prosta pluszowa
forma ucrana dwustronnie
piórami 15.25

Strojny kapelusz dla pań

prosta filcowa forma, ubra-
ny wieńcem z stróśich piór
i stojącym piórem Agret 7.50

Młodec., aksam. kapelusz

forma dzwenkowa, głowa
z skockiego jedw. i stróś 5.25

Str. kapel. dziec.

filc, dzw. form.
ubrana z plis.
wstążk., jedw. 3.25
kwiateczkami

Ksleża forma

mały, elegancki kape-
lusz z aksamitu z gu-
stownym ubraniem
wstążkowym 11.75

Mod. kapeł. dziec.

kapotka z biał.
pluszu, ubrany
wstążką i jedw.
kwiateczkami
i wstąż. pod br. 4.90

Biały kapelusz dzleclący

głęboka, modna forma dzwon-
kowa, plisowany brzeg, plusz.
głowa, ubran. wstążk. rozeta 6.50

Bardzo korzystne polecenie w stróśich piórach.

Stróśie pióra Amazonem

1.40 1.75 2.50 3.25
3.75 4.50 6.00 7.00

Głowy stróśich piór

1.15 1.75 2.75 3.00
3.95 4.75 6.00 7.00

W niedzielę będzie nasz interes otwarty od 11 aż do 7 wieczorem.

ALTHOFF

Recklinghausen.

Bochum-Grumme.

Przybędzie ksiądz polski w niedzielę
po południu sposobność do spowiedzi św.
od godziny 4-tej tak samo w Wszystkich
Świątych od godziny 6-tej rano wspól-
na Komunia św. na polskiej Mszy św.
o godz. 8 i pół. Popołudniowe nabo-
żeństwo o godzinie 4-tej, dalsza sposo-
bność spowiedzi świętej będzie ogłoszona
z ambony. Różaniec odbędzie się w
niedzielę o godzinie 7-iej i pół na który
zapraszamy wszystkich.

**Bractwo Żywego Różańca w Wlemel-
hausen**

podaje swym siostronom do wiadomości, iż
w niedzielę, 31 października o godzinie
4-tej odbędzie się kwartalne zebranie na
sali posiedzeń.

O liczny udział prosi

Zarząd.

Tow. św. Stanisława B. w Marxloh
przystępuje do wspólnej spowiedzi i ko-
munii świętej w święto Wszystkich
Świątych na Mszy św. o godzinie 9-tej.
Uprasza się bardzo aby wszyscy
członkowie w wymienionym czasie swój
obowiązek spełnili.

Zarząd. (2)

**Tow. św. Jacka w Gelsenkirchen-
Bismark**

odbędzie swe zebranie w niedzielę, 31-go
października o godz. 4 po poł. na małej
sali p. Lindego. Chcąc prawa Towarzy-
skie (członkostwa) posiadać to jest po-
rządane, ażeby się każdy członek ze
składek miesięcznych uiszczył, obecność
wszystkich członków pożądana.

Uwaga: Zarząd i rewizorzy kasy
o godzinie 2 punktualnie powinni się
stawić na powyżej wymienionej sali.

Zarząd.

Koło śpiewu „Halka” w Castrop

donosi szan. członkom iż zebranie od-
będzie się w niedzielę, dnia 31. paździer-
nika po poł. o godz. 5-tej zaraz po
polskiem nabożeństwie. Na porządku
dziennem obór sekretarza. O liczny u-
dział prosi

Zarząd.

Polskie nabożeństwo w Höntrop

w sobotę 30 października sposobność
do spowiedzi św. po poł. o godz. 4-iej
począwszy, w niedzielę 31 październi-
ka sposobność do spowiedzi św. rano
od godz. 6 pocz. Po południu kazanie
z nabożeństwem o godz. pół 2.

Przybycie ostatniej przysyłki!

14000 metr. belgijskiego bobru

nadeszło. Zachwycające i piękne nowe wzory metr **60** fen.

Ludwig Clemens, Bochum.

Baczność Oberhausen i okolica!

Wielkie przedstawienie na bezdomnych

urządzają

Złączone Tow. „Sokół” Oberhausen i Frinrop
w niedzielę, dnia 31 października b. r.
na wielkiej sali p. Nierhausa, Knapenstr.

PROGRAM:

1. Koncert.
2. „Staruszkowie w zalotach” operetka w 1 akcie.
3. Cwiczenia oddziału męskiego.
4. „Papugi naszej babuni” operetka w 1 akcie.
5. Cwiczenia Sokolic.
6. „Pan Chciwski” komedia w 4 aktach.
7. Wspólna pieśń: „Wszystkie nasze dzienne sprawy.”

Początek o godzinie 5 po południu.
Dzieciom niżej lat 14 wstęp wzbroniony.
Palenie tytoniu wzbronione.

Czołem!

Prezes „Sokoła I” w Oberhausen.

Podziękowanie.

Wszystkim, którzy przyczynili się do upiększenia i poparcia

koncertu Związku śpiewackiego

który się odbył w niedzielę, dnia 24-go października w Herne, na bezdomnych braci naszych, a mianowicie szanownym Kołom, śpiewakom i śpiewaczkom, panom dyrygentom Kubiacykowi, Nowakowi, Grodzkiemu i Bywalcowi, oraz szanownej publiczności, która nas w tym szlachetnem celu poprzeć raczyła, składamy na tej drodze serdeczne podziękowanie, naszym staropolskim

„Bóg zapłać!”

„Cześć Pieśni!”

Wydział.

W s z y

tepi do szczytu
wraz z wrostkami
Goldgeist

W. - Z. 75198.

bez farby i zapachu.
Oczyszcza skórę na głowie z łupieżu na głowie i łuski, wzmacnia porost włosów, i zapobiega wypadaniu włosów, i napływ nowych pasyżków. Ważne dla dzieci szkolnych. Tysiąc uznań. Prawdziwe tylko w kartonach po 1.- 0.50 mk. Nie sprzedawane nigdy bez opakowania. W aptekach i drogeriach. Naśladowanie przynosić. (59)

Towarzystwa Polskie w Ickern

urządzają w niedzielę, dnia 31-go października na sali p. Abendhart

wielkie przedstawienie amatorskie

Odegrane będą trzy sztuki pod tytułem:

„Cudowne leki”. „Wierny i niewierny”
i „Łobzowanie”

W wolnych chwilach upiększy obchód miejscowe koło śpiewu „Kraśniński”.

Początek o godzinie 5-tej po poł. Przedstawienie o godzinie 6-tej wieczorem.

Ceny miejsc: Miejsce rezerwowe 2 mk., I miejsce 1 mk., II miejsce 50 fen.

Czysty dochód przeznaczony na bezdomnych Rodaków.

Na porę latową i jesienną

poleca mój bogato zaopatrzony skład materii, z których wykonuję

ubrania według miary

paltoty, spodnie, kamizelki itd. pod gwarancją za modny krój i najlepsze odrobienie oraz trwałą materię i tanie ceny.

L. WOJCZYNSKI,
Gelsenkirchener, Karlstr. 7.

Rodacy!

Powołujcie się
na ogłoszenia
w Wiarusie.

NA BEZDOMNYCH!

Baczność! **HERTEN.** Baczność!

Złączone Towarzystwa w Hertem i okolicy urządzają
w niedzielę 31 października 1915 r.

na sali Hotel zur Post Kaiserstr. (Elinghoff)

Wielkie przedstawienie teatralne

pod nazwą:

Chata za wsią

dramat w 5 aktach, bardzo zajmujący.

Początek o godzinie 6-tej, otwarcie kasy godzinę przed.

Ceny miejsc: Miejsce rezerwowe 3 mk. I-sze miejsce 2 mk. II-gie miejsce 1 mk. III miejsce 50 fenygów.

Dzieci poniżej lat 14 nie mają wstępu. Palenie tytoniu wzbronione.

Uwaga: Czysty dochód przeznaczony na bezdomnych do rozporządzenia Poznańskiego Komitetu ratunkowego. Dla tak wzniosłego celu naszego przedstawienia, zapraszamy wszystkich Rodaków i Rodaczki z Hertem i okolicy o liczne wzięcie udziału w tem naszym wielkiem przedstawieniu a ulżymy chociaż w części naszym braciom w ich ciężkiej niedoli.

KOMITET.

Zimowy plan jazdy kolejowej od 1-go października 1915 r.

Dodatek do „Wiarusa Polskiego“.

Z Bochum-Süd do

12¹⁰ 6⁰⁶ 8¹⁰ 9⁵⁴ 12⁰⁴ 1¹¹ 1⁴³ 4³⁵

1⁴⁹ 5⁴¹ 6¹³ 6⁵⁴ 7⁵⁵ 9²⁶ 10⁵¹ 12¹²_E

12²³ 1²²_E 4³⁷ 6²³_S 6³³ 7³⁸ 8⁴⁵_S 8⁵⁷

9⁴⁴_E 10²⁶ 11²¹ § Także w pierwsze św. Bożego N., Nowy Rok i Poniedziałek Wielkanocny. ! W Steele-Nord przesiadać.

12¹⁰ 1¹⁸_E!!! 5²⁷_D! 5⁵⁹_D! 6⁰⁶ 7²³_E! 8¹⁰

9⁵⁴ 10¹³_E! 12⁰⁴ 12⁵⁹_D!!! 1²⁵_D 1¹¹

1⁴³ 1⁵⁷_D 3¹⁸_D! 4¹⁵_D! 4²³_D!! 4³⁵ 4⁴⁸_E! = 4⁵⁸_E!

6⁰¹_D! 6³²_E! 7²³_D! 10⁰⁸_D! 10¹⁵_D!!! 11⁰⁵₊

11⁵⁷_E ! Do Kolonii. !! Do Emerich. !!! Do Düsseldorfu. ? Do Krefeld. = Tylko w sobotę i niedzielę. !!!! Od dnia otwarcia toru, linii Siegen-Dillenburg. + Do dnia otwarcia toru, linii Siegen-Dillenburg.

4⁰⁷ 5⁴⁴ 7⁰⁰ 8⁰⁵ 9³¹ 10⁰⁸ 10⁵³ 12⁰⁹

1¹⁵ 2⁵⁹ 4³⁹ 7⁴¹ 9²¹ 11¹¹ Z stacji: Gussstahlfabrik 8 minut później.

5⁴⁴ 6³⁶ 6⁵⁰_E! 7⁰¹_D! 7³³_D! 7⁴⁸ 8²⁰ 9⁰⁵_E 9⁵¹

10⁴¹ 10⁴⁸_E 10⁵⁵_D! 12⁰⁵ 1⁰¹_E 1³⁰ 3⁵¹ 2²²_D

2⁴⁶! 2⁵⁷ 3⁰⁰_D! 4⁰⁹! 4³⁰_D!! 4⁴⁵_D? 5¹⁴ 5¹⁸

7¹⁵??! 7³⁴ 7⁴⁰ 8¹⁰_E 9¹⁰_S 9²⁰ 9⁵⁹_E 11¹⁰!

! Miama związku do Witten. §§ Oprócz tego w sobotę i niedzielę, 1-sze święto Bożego Nar., Nowy Rok i Pon. Wielkanocny. !! Do dnia otwarcia toru, linii Siegen-Dillenburg. ? Od dnia otwarcia toru, linii Siegen-Dillenburg. § w niedzielę, 1-sze święto Bożego Nar., Nowy Rok i Poniedz. Wielkanocny.

1⁴⁹ 5⁴¹ 6¹³ 6⁵⁴ 7⁵⁵ 9²⁶ 10⁵¹

12²³ 4³⁷ 6²³_S 6³³ 7³⁸ 8⁴⁵_S 8⁵⁷

10²⁸ 11²¹ § Także w 1-sze święto Bożego Nar., Nowy Rok, Pon. Wielk. §§ Tylko w sobotę i niedzielę, 1-sze święto B. Narodzenia, Nowy Rok, Pon. Wielk.

1⁴⁹ 5⁴¹ 6¹³ 6⁵⁴ 7⁵⁵ 9²⁶ 10⁵¹ 12¹²_E

12²³ 1²²_E 4³⁷ 6²³ 6³³ 7³⁸ 8⁴⁵₊₊

8⁵⁷ 9⁴⁴_E 10²⁸ 11²¹ + Także w 1 święto B. Nar., Nowy R. P. Wielk. ++ w sobotę i niedzielę I św. B. Nar. Nowy Rok P. Wielkanoc.

5⁴¹ 7⁵⁵ 10⁵¹ 12²³ 1²²_E 4³⁷ 6³³! 7³⁸

9⁴⁴_E W Steele-Nord przesiadać ! Tylko zwiążek z Steele-Nord w dni powszednie.

5⁴¹ 6⁵⁴ 7⁵⁵ 10⁵¹ 12²³ 1²³ 1²²_E 4³⁷

6³³! 7³⁸ 9⁴⁴_E W Steele-Nord przesiadać. ! Zwiążek z Steele-Nord tylko w dni powszednie.

5⁴¹ 9²⁶ 10⁵¹ 12²³ 1²²_E 4³⁷! 6³³ 8⁵⁷

W Steele-Nord przesiadać. ! Zwiążek z Steele-Nord tylko w niedzielę 5⁰⁰, zwykle codziennie o 6,12 (pospieszny).

4⁰⁷ 5⁴⁴ 9³¹ 12⁰⁹! 1¹⁵ 2⁵⁹! 4³⁹ 7⁴¹

11¹¹ ! Tylko o do Dorsten.

Wattenscheid

Essen H.-B.

przez Steele-Nord

Essen H.-B.

przez Wattenscheid

Wanne

Langendreer

Witten-West

Höntrop

Steele-Nord

Dahlhausen (Ruhr)

Hattingen (Ruhr)

Vohwinkel

Gelsenkirchen-Bismarck

Dorsten

Borken (Westf.)

Do Bochum-Süd z

6²⁶ 7³⁹ 10³¹ 1¹⁹ 2⁴⁷ 4⁰⁰ 5⁰² 7¹²

5¹¹ 7⁰⁰ 7⁴⁶ 8⁴³_E 9¹⁸ 10¹⁴ 1⁰⁰ 1⁵⁷

4⁴⁰ 6³⁰_S 6⁴⁰ 8³⁸_S 8⁴⁸ 10³⁷

§ Także w pierwsze święto Bożego Nar., Nowy Rok i Poniedziałek Wielkanocny. §§ Tylko w sobotę i niedzielę, pierwsze święto Bożego Narodzenia Nowy Rok i Poniedziałek Wielkanocny.

12⁵⁴_D 2³²_D 6¹⁰ 6³⁴_E 6⁴⁸_D 7²³

8⁴⁶_D 10¹⁵ 10³²_E 11⁴⁰_D 12⁴⁵_E 1⁰³ 2⁰⁷_D

2²⁶_D 2³¹ 2⁴⁴_D 3⁴⁴ 4¹⁴_D! 4²⁸_D!! 4⁴⁸ 6⁵⁵

7⁵³_E 9⁴²_E 11¹¹_D

! Do dnia otwarcia toru, linii Siegen-Dillenburg. !! Od dnia otwarcia toru, linii Siegen-Dillenburg.

12²⁴ 5⁰⁴ 5³² 6⁵⁹ 7⁴⁴ 9¹⁰ 10⁰⁷ 11³¹

1²⁰ 2⁴¹ 3⁵⁶ 5¹⁹ 8²⁶ 10²²

1⁰⁷_E 1³⁶ 5²⁹ 6⁰¹ 6⁴⁴? 7¹²_E 7⁴² 7⁴⁷ 9¹⁴

9⁴³ 10⁰³_E 10³⁹ 11⁵¹ 12⁰⁰_E 12¹⁰ 12⁴⁹_D 12⁵⁹

1¹⁰ 1¹⁴_D!! 1²⁸ 4¹²_D 4²⁰ 4²⁴ 4³⁷_E!! 4⁴⁷_E

6⁰⁴_S 6¹¹ 6²⁰_E 7²⁶ 8³²_S 8⁴³ 9³³_E 10⁰⁴_D 10¹⁵

10⁵⁴_D!! 11¹⁰ 11⁴⁶_E 11⁵⁹

? Do Bochum-Nord. ! Od dnia otwarcia toru linii Siegen-Dillenburg. ? Do dnia otwarcia toru, linii Siegen-Dillenburg. § Także w 1-sze święto Bożego Narodz. Nowy Rok, Poniedziałek Wielk. !!! Tylko w sobotę i w niedzielę. §§ Tylko w sobotę i w niedzielę, 1-sze św. Boż. Nar., Nowy Rok i Poniedziałek Wielk.

5⁰² 5⁴³ 6³⁴! 7³⁰ 9⁰⁰ 9³³ 10²⁶ 11⁴⁰ 12³⁹_D

1⁰⁴_D!! 1¹⁸ 4⁰²_D 4¹⁴ 5⁴⁸ 6¹⁰_E 7¹² 9⁵³_D!! 9⁵⁴_D!!

9⁵⁸_S!! 10⁴⁴_D!! 11⁰⁰ !! Do Bochum-Nord-Essen-H. ! Od dnia otw. toru, linii Siegen-Dillenburg. !! Do dnia otwarcia toru, linii Siegen-Dillenburg.

5³⁴ 7²⁴ 8¹² 9⁴² 10³⁷ 1²² 2²⁴ 5⁰⁴

6⁵⁵_S 7²² 9⁰³_S 9¹² 11⁰¹

§ Oprócz tego w 1-sze święto B. Narodzenia, Nowy Rok, Pon. Wielkanocny. §§ Tylko w sobotę i w niedzielę, 1-sze święto Bożego Narodzenia, Nowy Rok, Poniedziałek Wielkanocny.

5²⁴ 7¹⁴ 8⁰² 8⁵²_E 9³² 10²⁷ 1¹²

2¹⁴ 4⁵⁴ 6⁴⁵₊₊ 7¹² 8⁵³₊ 9⁰³ 10⁵¹

+ Oprócz tego w 1 święto Bożego Narodzenia, Nowy Rok, P. Wielkanocny. ++ W sobotę i w niedzielę, 1 św. Bożego Narodzenia, Nowy Rok, Poniedziałek Wielkanocny.

4⁵⁸_W 5⁴⁴₊ 7¹³ 8⁴⁰ 9²⁰ 2⁰² 3⁰⁵_E 6²⁶ 8⁵¹ 10³⁹

W Steele-Nord przesiadać. + Oprócz tego w 1. święto Bożego N., Nowy Rok, P. Wielkanocny.

4⁵⁰_W 5³⁶₊ 7⁰⁴ 8⁰⁷_E 8³² 9¹² 12⁵¹_E 1⁵⁴ 2⁵⁸_E 6¹⁸

8⁴³ 10¹³_E 10³¹ W Steele-Nord przesiadać. + Oprócz tego w 1. św. Bożego Nar., Nowy Rok i P. Wielkanocny.

6⁵⁴ 8¹⁴_E 8⁵⁹ 10¹⁹ 1⁴⁴ 3⁵⁰ 9⁴⁰ W Steele-Nord przesiadać

4⁵⁶ 6²³ 7²⁷_W 9²⁵ 11⁰⁵ 1³⁰ 2¹⁶ 4³³ 5²⁷ 10⁰² 11⁴⁶

5⁴⁷ 8⁴⁹ 10³⁰ 12⁵⁵ 1⁴⁴ 3⁵⁴ 4⁵⁰ 9⁵⁰

5⁰⁰ 7⁵⁰ 9⁴⁸ 12¹⁴ 3⁰² 8⁴⁴

Z Bochum-Süd do		Do Bochum-Süd z
5 ⁴⁴ 6 ³⁶ 7 ^{01D} 7 ⁴⁸ 8 ²⁰ 9 ^{05E} 9 ⁵¹ 12 ⁰⁶ 1 ^{01E} 1 ³⁰ 2 ^{22D} 2 ⁵⁷ 4 ^{30D} 4 ^{45D} 5 ¹³ 7 ³⁴ 7 ⁴⁰ 9 ²⁰ 9 ^{59E} ? Z Witten-West połączenie tylko w niedzielę. † w Langendreer przejeżdża. Pociąg idący wprost do Glessen. †† Od dnia otwarcia toru, linii Siegen-Dillen- burg. ? Do dnia otwarcia linii Siegen-Dillen- burg.	Hagen- Westfalen	6 ⁰⁷ 7 ⁰⁶ 9 ¹⁰ 9 ^{27E} 11 ¹³ 12 ^{22D} 12 ^{44D} 12 ⁵³ 3 ^{44D} 3 ⁵⁰ 5 ¹⁰ 5 ^{54E} 6 ⁴⁰ 8 ⁵² 9 ^{38D} 10 ^{28D} 10 ³⁴ !! Do Bochum-Nord-Essen H.-B. † Od dnia otwarcia toru, linii Siegen-Dillen- burg. ? Do dnia otwarcia toru linii Siegen-Dillen- burg. + Prócs tego 1 sw. B. Nar. Nowy Rok, Poniedziałek Wielkanocny.
1 ^{10D} 2 ^{47D} 5 ⁴⁴ 6 ^{36!!!} 6 ^{50E?} 7 ³³ 8 ²⁰ 9 ^{01D} 9 ^{05E} 9 ⁵¹ 10 ^{48E} 10 ⁵⁵ 11 ^{57D} 1 ³⁵ 2 ⁴²⁺ 2 ⁴⁸ 3 ^{00D} 4 ⁰⁹ 5 ¹⁴ 7 ¹⁵ 7 ³⁴ 8 ^{10E} 9 ¹⁰⁺ 9 ²⁰ 9 ^{59E} 11 ¹⁰ 11 ^{28D}	Dortmund H.-B.	12 ^{55E} 1 ¹⁶ 4 ^{59D} 5 ^{07D} 5 ¹¹ 5 ^{39D} 5 ⁴¹ 6 ^{58E} 7 ^{24D} 8 ⁵⁴ 9 ^{50E} 10 ¹⁸ 11 ^{46E} 11 ⁵² 12 ³⁹ 12 ^{57E} 1 ³³ 2 ^{58D} 3 ^{55D} 4 ⁰⁰ 4 ^{22E!!!} 4 ^{33E} 5 ^{40D} 5 ⁴⁴⁺ 5 ⁵⁰ 6 ^{50D!!} 7 ⁰⁶ 8 ¹¹ 8 ²¹ 9 ^{19E} 9 ⁴⁸⁺ 9 ⁵³ 11 ^{32E} 11 ³⁹ + Prócs tego w 1 sw. Bożego Narodz. Nowy Rok, Poniedz. Wielkanocny. † Z Dortmund-Sued. - Tylko w sobotę i w niedzielę. 1 sw. Bożego Narodzenia, Nowy Rok, Poniedziałek Wielkanocny.
1 ^{18E} 5 ^{27D} 5 ⁵⁹ 6 ⁰⁶ 7 ²³ 7 ⁵⁵ 8 ¹⁰ 10 ^{13E} 10 ⁵¹ 12 ¹² 12 ⁵⁹ 11 ¹¹ 12 ^{22E} 1 ²⁵ 1 ⁴³ 3 ^{18D} 4 ¹⁵ 4 ³⁵ 4 ³⁷ 4 ^{48E} 4 ^{58E} 6 ^{01D} 6 ³³ 7 ^{23D} 7 ³⁸ 8 ⁵⁷ 10 ⁰⁸⁺ 10 ^{13D} 11 ^{05D!!}	Düsseldorf	1 ^{43D} 5 ²⁰ 6 ⁴⁵ 7 ^{50E} 7 ^{58D} 9 ^{41E} 10 ^{49D} 12 ¹⁷ 1 ³⁶⁺ 2 ³³ 3 ⁰⁷ 3 ¹⁶ 5 ⁰⁶ 5 ^{32D} 7 ^{01E} 7 ^{14E} 8 ^{51E} 9 ²² 10 ^{21D} 11 ^{51D}
Z Bochum-Nord do		Do Bochum-Nord z
3 ⁵⁴ 5 ⁰⁸ 6 ²⁷ 6 ^{57?} 8 ²⁴ 11 ⁵⁵ 1 ⁵⁵ 2 ²³ 3 ¹³ 8 ⁰⁰ 10 ²³ 11 ²³ 11 ^{09?} ? Do Essen-Hauptbh.	Gelsenkirchen- Wattenscheid	2 ¹⁶ 4 ⁵⁴ 7 ⁴⁸ 8 ⁵⁷ 10 ⁰⁷ 12 ³¹ 1 ²⁴ 3 ¹⁹ 5 ⁰⁹ 7 ¹⁴ 9 ⁴⁰ † Bez przystanku w Bochum-Präsident.
5 ¹⁰ 8 ⁰³ 9 ⁴¹ 10 ²³ 12 ⁴⁸ 3 ³⁵ 5 ³⁹ 7 ²⁹ 9 ⁵³ † Do Hagen.	Essen-Nord	2 ⁰¹ 4 ³⁸ 7 ³¹ 9 ⁵¹ 12 ¹⁶ 1 ⁰⁹ 3 ⁰³ 4 ⁵³ 6 ⁵⁹ 9 ²⁵
8 ⁰³ 12 ⁴⁸ 5 ³⁹ 7 ²⁹	Langendreer	6 ¹² 6 ⁴⁴ 8 ¹² 11 ⁴³ 1 ⁴⁰ 3 ⁰⁰ 7 ⁴⁹ 10 ¹¹ 10 ^{58!!} 11 ^{46E!} † Do Bochum-Süd. † Do Essen H.-B.
8 ⁰³ 10 ²³ 12 ⁴⁸ 3 ³⁵ 5 ³⁹ 7 ²⁹ 9 ⁵³	Witten-Ost	7 ⁴⁹ 11 ²¹ 2 ¹⁹ 7 ²³
3 ⁵⁴ 5 ⁰³ 6 ²⁷ 8 ²⁴ 11 ⁵⁵ 1 ⁵⁵ 3 ¹³ 8 ⁰⁰ 10 ²³	Dortmund-Sd.	5 ⁴⁸ 7 ⁵¹ 11 ²² 1 ²² 2 ⁴⁰ 7 ²⁸ 9 ⁵⁰ 11 ^{32E!} † Do Bo- chum-S.
	Düsseldorf przez Snelldorf	12 ⁴⁸ 6 ¹¹ 8 ³⁵ 11 ⁰⁰ 11 ⁵⁵ 1 ⁴⁵ 3 ³⁰ 5 ⁴⁴ 8 ¹¹

Z Wanne do
12 ^{23D} 2 ²³ 5 ³¹ 6 ^{27!!} 6 ⁵¹ 8 ³⁶ 9 ^{06!!} 11 ³² 11 ^{52!!} 12 ^{18E} 12 ⁵² 1 ^{19!!} 2 ⁰⁰ 2 ^{33D} 2 ⁴⁰ 3 ^{42!!} 5 ⁰³ 5 ³² 5 ^{48!!} 6 ^{41D} 7 ^{06!!} 8 ^{14E} 8 ^{24E} 9 ^{00!!} 10 ²⁰ 10 ^{29!!} 10 ⁵⁵ 11 ^{17E} 11 ²³ † Te pociągi kursują przez Kmschertalbahn. ‡ Nie staje w Herne ? Tylko w sobotę i w niedzielę.
12 ⁰⁵ 4 ^{15?} 5 ³⁵ 6 ⁰⁷ 7 ⁰³ 10 ³⁰ 10 ⁵⁵ 11 ⁵³ 12 ⁵⁶ 1 ¹⁵ 2 ³⁶ 3 ⁵⁵ 6 ⁰³ 6 ⁵⁶ 9 ¹⁵ 11 ²²
12 ^{05!} 1 ^{22D!} 4 ^{15?} 5 ³⁵ 6 ^{07!} 7 ⁰³ 9 ^{04D!} 10 ³⁰ 10 ⁵⁵ 11 ^{49!} 11 ^{53?} 12 ^{56!!!} 1 ^{15!!!} 2 ^{36?} 3 ^{41!} 3 ^{55!!} 6 ^{03!!!} 6 ⁵¹ 6 ⁵⁶ 9 ^{15!!!} 11 ^{22?} † Do Bremen-Hamburg † Tylko do Bremen †† Tylko do Sinsen. ? Tylko do Duernmen. †† Tylko do Osnabrueck
5 ^{17D} 5 ^{50!} 6 ²⁹ 7 ^{30D} 7 ^{54!!} 8 ⁵⁰ 8 ⁵⁶ 10 ^{20E} 11 ³² 12 ⁴⁶ 12 ^{48D} † Z Gelsen- kirchen H.-B. 1 ^{05E} 1 ^{14D} 2 ^{06!!} 2 ¹⁴ 2 ^{52!!} 3 ⁰¹ 3 ^{52E} 4 ⁵² 5 ^{38!!} 6 ^{02!!!} 7 ^{15!} 7 ^{52D} 8 ⁰⁷ 8 ^{17!!} 8 ³⁸ 9 ^{12D} 9 ^{56D!!} 10 ³⁰ 11 ⁴⁰
5 ²⁵ 8 ⁵⁴ 11 ²⁷ 2 ³⁷ 4 ²⁹ 8 ⁴¹ 10 ⁴⁰

Znaczenie znaków: † Tylko 1 i 2 klasa. ‡ Tylko w niedzielę i święta. §§ Pociągi, które w sobotę jakoteż w niedzielę i święta kursują.
 D. Pociąg pospieszny (z dopłatą). E. Pociąg pospieszny (bez dopłaty). Przy pociągach kursujących nocą (od 6 wieczorem
 do 5⁵⁹ rano) są minuty podkreślone. W Tylko w dni robocze.

